

Analysis of Case Study Based on Sociological Theory in Different School of Thoughts: The Gap and Different Thoughts of Politics of Two Age Groups

Apichart Jai-aree^{*}

Nachaphong Janchula^{**}

(Received Date: August 27, 2021, Revised Date: November 2, 2021, Accepted Date: November 5, 2021)

Abstract

A social phenomenon challenging the democracy system in Thailand is political dissent between two age groups. It has become society's concern and questions whether it causes any conflict and disharmony difficultly to solve. The purposes of this article are to examine the political perspective and expression of two age groups and to explain the phenomena, gap, and difference of political thought of two age groups through Sociology Theory in different schools of thought: Phenomenology Theory and Cultural Ecology Theory. According to review literature and point of view of academicians in politics and government, and sociology, it found that political perspective and expression of two age groups; the first group: most of the baby boomer, generation X, and some generation Y that has the subject-participant culture perspective are bored political issue and not interested in political participation. The second group: some generation Y and generation Z that have the participant political culture perspective are increasingly interested in political issues, have the courage to give their opinion in public and encourage political activities creatively to create political change. To explain phenomena through Phenomenology Theory found that the gap and different thoughts of politics of each age group is a result of different experiences and perceptions causing clearly different political behavior and expression. According to Cultural Ecology Theory, it pays attention to different environments causing different political adjustments and expression of each age group, especially information technology development.

Keywords: Two Age Groups, Different Thoughts, Sociological Theory, Politics and Government

^{*} Associate Professor, Department of Human and Community Resources Development, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University KamphaengSaen Campus, Corresponding author, Email: feduacj@ku.ac.th.

^{**} Ph.D. Student of Human and Community Resources Program, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University KamphaengSaen Campus, Email: nachapong.j@psu.ac.th.

การวิเคราะห์กรณีศึกษาด้วยทฤษฎีทางสังคมต่างสำนักคิด: ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองของคนสองช่วงวัย

อภิชาติ ใจอารีย์*

ณชพงศ์ จันจุฬา**

(วันรับบทความ: 27 สิงหาคม 2564/ วันแก้ไขบทความ: 2 พฤศจิกายน 2564/ วันตอบรับบทความ: 5 พฤศจิกายน 2564)

บทคัดย่อ

ปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่งที่ท้าทายกระบวนการประชาธิปไตยของประเทศไทย คือ ความเห็นต่างทางการเมืองของคนสองช่วงวัย จนกลายเป็นความกังวลและคำถามต่อสังคมว่าจะนำไปสู่ความขัดแย้งและความแตกแยกจนยากที่จะแก้ไขหรือไม่ สำหรับบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองทางความคิดและการแสดงออกทางการเมืองของคนสองช่วงวัย และอธิบายปรากฏการณ์ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองของคนสองช่วงวัยด้วยทฤษฎีทางสังคมต่างสำนักคิด คือ ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา และทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ด้วยการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีของนักวิชาการด้านการเมืองการปกครองและด้านสังคมวิทยา พบว่า มุมมองทางความคิดและการแสดงออกทางการเมืองของคนสองช่วงวัย คือ กลุ่มแรก ส่วนใหญ่เป็นคนสูงวัย และวัยทำงาน คือ Baby Boomers, Generation X และ Generation Y บางส่วน ที่มีมุมมองวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่าพสมการมีส่วนร่วม บางส่วนมีความเบื่อหน่ายในประเด็นทางการเมืองและไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง กลุ่มที่สอง ส่วนใหญ่เป็นคนวัยหนุ่มสาว วัยเรียนและวัยทำงาน คือ Generation Y บางส่วน และ Generation Z มีมุมมองเข้าใจรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม มีความสนใจประเด็นการเมืองมากขึ้น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ พร้อมทั้งจะสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีทางการเมือง เมื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา พบว่า ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองของคนแต่ละช่วงวัยเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมและการแสดงออกทางการเมืองแตกต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันทำให้การปรับตัวและการแสดงออกทางการเมืองของคนในแต่ละช่วงวัยแตกต่างกัน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ

คำสำคัญ: คนสองวัย, ความแตกต่างทางความคิด, ทฤษฎีทางสังคมวิทยา, การเมืองการปกครอง

* รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์มนุษยและชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, Corresponding author, Email: feduacj@ku.ac.th.

** นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตร ปร.ด. สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์มนุษยและชุมชน ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์มนุษยและชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, Email: nachapong.j@psu.ac.th.

บทนำ

การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 เป็นการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเทศไทยไม่ได้มีการเลือกตั้งติดต่อกันถึงระยะเวลา 8 ปี ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโครงสร้างของทางอำนาจ และโครงสร้างของสถาบันการเมืองไทยอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในส่วนของโครงสร้างทางอำนาจนั้น การเว้นว่างของการเลือกตั้งในห้วงระยะเวลา 8 ปี นี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องในบริบทของความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยในช่วงระยะเวลากว่าทศวรรษก่อนหน้านั้น โดยชนวนของความขัดแย้งล่าสุด อยู่ที่เรื่องพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ซึ่งได้นำไปสู่การต่อต้านรัฐบาล เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง และการใช้ความรุนแรงทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่หลายเมืองในประเทศไทย

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางอำนาจของประเทศไทยหลายประการ ทั้งการเกิดขึ้นของกลุ่มการเมืองโดย คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ที่ประสบความสำเร็จในการระดมความสนับสนุนจากทั่วประเทศ ต่อเนื่องมาจนถึงการรัฐประหาร และแม้กระทั่งช่วงหลังรัฐประหาร ก็ยังมีการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และปฏิกิริยาโต้ตอบของรัฐบาลในการจำกัดการแสดงออกทางการเมือง เช่น การเรียกพบนักการเมืองที่มีบทบาทเด่น การส่งทหารไปเฝ้าระวังที่บ้านนักการเมือง หรือเรียกตัวนักการเมืองเข้าพบ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อปรับทัศนคติ ซึ่งเกิดควบคู่กับการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐประหาร เช่น กลุ่มประชาธิปไตยใหม่ และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แม้จะมีการจำกัดการแสดงออกทางการเมือง แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ หลายกลุ่มประสบความสำเร็จในการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองให้กับตนเอง โดยพัฒนาไปเป็นพรรคการเมือง ตลอดจนมีกลุ่มนักกิจกรรมสังคมที่มีความสนใจที่จะตั้งพรรคการเมือง เช่น พรรคอนาคตใหม่ ที่ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ และ ดร.ปิยบุตร แสงกนกกุล เป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรค

ขณะเดียวกัน สังคมตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างวัยของคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าสูงมาก ความสัมพันธ์ของตนเองก็ห่างเหินไปกว่าแต่ก่อน ซึ่งไชยันต์ ไชยพร (2562) ชี้ว่าเป็นภาวะปกติของสังคมสมัยใหม่ที่ส่งผลกระทบในเชิงการเมืองในช่วงการเลือกตั้งที่ผ่านมา มีตัวเร่งสำคัญคือพรรคการเมืองอย่างพรรคอนาคตใหม่ที่ได้คะแนนเสียงจำนวน 6,330,617 เสียง สูงเป็นอันดับ 3 ของพรรคการเมืองทั้งหมด ทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนทั้งสิ้น 81 คน (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563) และต้องการเร่งขับเคลื่อนความแตกต่างให้ชัดเจนด้วยการชูประเด็นเรื่องคนรุ่นใหม่ พร้อม ๆ กันนั้นพรรคพลังประชารัฐซึ่งเป็นพรรคคนรุ่นเก่าก็เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองทำให้เป็นเป้าในแง่ของการสืบทอดอำนาจจาก คสช. เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างคนสองรุ่นด้วยกัน ควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งนักสังคมวิทยาอย่ามัวให้คำแนะนำตรงนี้ได้ดี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นเรื่องปกติ

ของสังคมสมัยใหม่คนรุ่นใหม่ก็จะเข้าใจว่า อีกไม่นานก็จะเป็นคนรุ่นก่อนรุ่นเก่า ดังนั้นคนรุ่นใหม่ก็จะเข้าใจคนรุ่นก่อนมากขึ้น และคนรุ่นก่อนก็ควรย้อนมองตัวเองสมัยวัยรุ่นก็มีปัญหาเดียวกันนี้กับรุ่นพ่อแม่ ก็จะเข้าใจกันและกันมากขึ้น สังคมที่เข้มแข็งจะเปลี่ยนผ่านอย่างไม่ต้องแตกหักสูญเสีย คนรุ่นใหม่เขาไม่ได้เป็นอันตรายได้มากนักเมื่อเทียบกับคนรุ่นก่อนที่ยังกุมอำนาจ กำลังและทรัพยากรไว้อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (ไชยันต์ ไชยพร, 2562) ที่กล่าวมาเป็นสิ่งสะท้อนที่ทำให้สังคมเห็นถึงความชัดเจนของช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดในทางการเมืองของคนสองวัย โดยปรากฏผลต่อเนื่องเรื่อยมาทั้งการแสดงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้วของนักเรียนทั่วประเทศ จนมาถึงเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 ที่มีการเสนอ 3 ข้อเรียกร้องให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ดำเนินการ ได้แก่ 1) ขอให้รัฐบาลลาออกทันที 2) ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และ 3) ปฏิรูปสถาบัน 10 ข้อ (The Bangkok Insight Editorial Team, 2563) ดังภาพที่ 1 โดยจามะรี เชียงทอง (2549) ได้กล่าวว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ต้องการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกทั้งนี้ วรวรรณ ธาราภูมิ (2563) ซึ่งเป็นอดีตประธานสภาธุรกิจตลาดทุนไทย และนายกสมาคมบริษัทจัดการลงทุน (บลจ.) ได้โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊ก ระบุหัวเรื่องว่า “ความคาดหวังกับความจริงเรื่องม็อบ 19 ก.ย. 63” ที่สะท้อนให้เห็นถึงความผิดหวังกับการชุมนุมในครั้งนี้ที่ไร้เป้าหมาย ไม่มีการนำเสนอข้อเรียกร้องถึงความผิดหวังกับชนต่อไป รวมทั้งแนวทางหรือแนวคิดการพัฒนาประเทศในอนาคต มุ่งโจมตีรัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนี้

...ก่อนหน้านี้นักข่าวเจ้าคาดหวังว่าจะได้รับฟังแนวคิดที่มีประโยชน์และอาจจะแตกต่างจากคนรุ่นหลาน อยากรู้จริง ๆ ว่าเขาต้องการอะไรถึงได้ก่อม็อบ และคาดหวังว่าแนวคิดเหล่านั้นจะนำไปสู่การปรับปรุงแนวปฏิบัติของชนชั้นปกครองได้...ข้าพเจ้าคาดหวังว่าจะมีหลาน ๆ สักคนขึ้นเวทีแล้วถามถึงแนวทางของรัฐในการรับมือกับอนาคตที่ตนเองจะไม่มียานพาหนะเพราะเทคโนโลยีที่มาทดแทนได้...เพื่อให้รัฐบาลนำไปเป็นโจทย์ที่ต้องแก้ไข ป้องกันล่วงหน้าอย่างจริงจัง ข้าพเจ้าคาดหวังว่าจะมีใครที่ต่อยอดถึงความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม และความอ่อนแอขององค์กรอิสระที่น่าจะทำตัวไม่อิสระแล้วในหลายๆ กรณี...แนวคิดในการเดินหน้านาคตไทยอย่างสร้างสรรค์ ในมุมมองของเขา...แล้วข้าพเจ้าก็พบว่าความจริงที่ได้จากม็อบ คือความตั้งใจในการโจมตี บั่นทอนคุณค่าของพระมหากษัตริย์...ถ้านี่คือเป้าหมายของม็อบ ข้าพเจ้าก็ไม่หวังอะไรจากลูกหลานที่ซุสามนิ้วอีกแล้ว เนื่องจากข้าพเจ้าไม่เห็นคุณค่าของการจัดม็อบตามที่คาดหวังเลย รวมถึงไม่เห็นประโยชน์ของการจะสนับสนุน...สรุปคือผิดหวังมาก...ข้าพเจ้าก็ต้องแสวงหาแนวทาง แนวร่วมที่คิดแบบเดียวกัน เพื่อให้เราพ้นจากวังวนอุปาทนทั้งหลายต่อไป เพราะไม่สามารถฝากอนาคตประเทศไว้กับพวกท่านได้ตามที่เคยคิดหวัง...

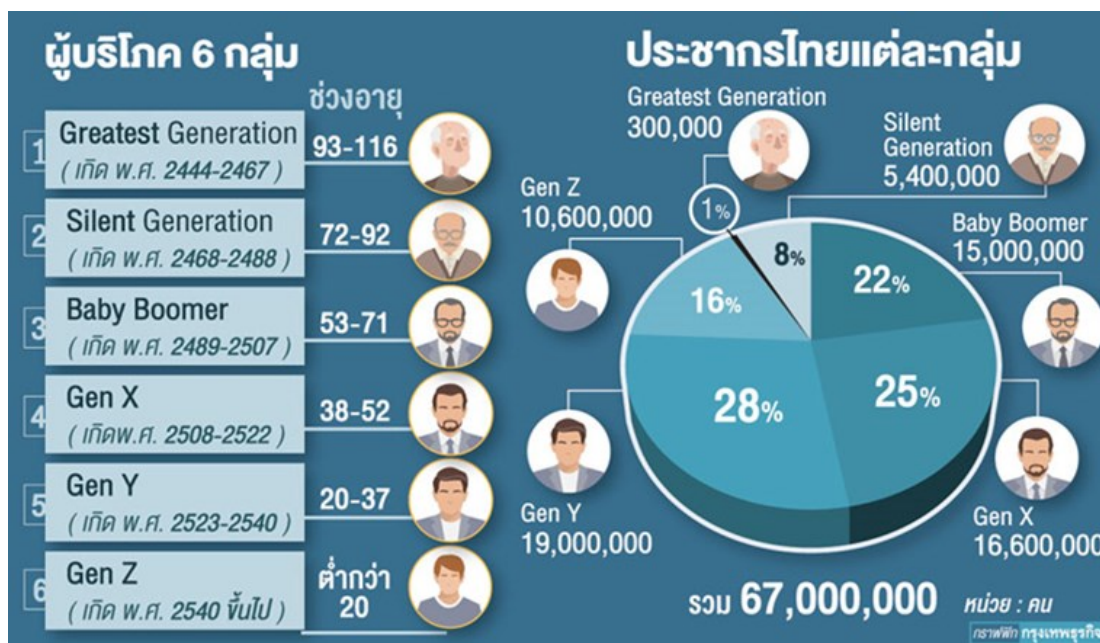
ภาพที่ 1 การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมวัฒนธรรมและการชุมนุม
ที่มา: ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ (2563)

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าว ในประเด็นช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยในประเด็นการเมือง ในที่นี้จะใช้ทฤษฎีจาก 2 สำนักคิดมาอธิบาย โดยมีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังนี้

1. ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองของคนสองวัย

แนวคิดเรื่อง “Generations”

แนวคิดเรื่อง “Generations” ที่ใช้การแบ่งกลุ่มแบบ “ช่วงปีเกิด” ตามภาพที่ 2 เป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 20 โดย Karl Mannheim นักสังคมศาสตร์ชาวฮังการี ได้ตีพิมพ์งานชื่อ “The Problem of Generations” ในปี 1923 (ฉาย บุญนาค, 2562) โดยหมายถึง กลุ่มคนที่เกิดในช่วงอายุใกล้เคียงกันในสังคมหนึ่ง มีประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันและหล่อหลอมให้เกิดเอกลักษณ์ร่วมกันทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรม (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

ภาพที่ 2 Generation ตามช่วงปีเกิด
ที่มา: ฉาย บุญนาค (2562)

แนวคิดดังกล่าวมีการแบ่งกลุ่มคนเป็น 5 Generation (นภดล นพรัตน์, 2563) ดังนี้

1) กลุ่ม Traditional (Greatest Generation(เกิดระหว่าง พ.ศ. 2444-2467) และ Silent Generation(เกิดเกิดระหว่าง พ.ศ. 2468-2488) หรือ กลุ่มที่เกิดขึ้นมาในยุคก่อนสิ้นสุด สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นยุคที่โลกยังไม่มีวิทยาการหรือองค์ความรู้สมัยใหม่เพียงพอในการแปลง ทรัพยากรของโลกออกมาเป็นสินค้าและบริการมากเท่ากับในยุคหลัง เป็นยุคที่ผู้คนยึดถือระเบียบ แบบแผนทางสังคมที่ชัดเจน มีธรรมเนียมปฏิบัติที่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ค่อยมีการแข่งขัน หรือการทำงานที่เร่งรีบมากนักเมื่อเทียบกับปัจจุบัน มีการกล่าวกันว่ายุคดังกล่าวแม้มีสินค้า และบริการที่ไม่มากมายเท่ากับยุคหลัง เศรษฐกิจในแต่ละประเทศยังไม่มี การขยายตัวมากนัก แต่เป็นยุคที่ผู้คนมีความสุขมากที่สุด เพราะคนในสังคมมีค่าครองชีพที่ไม่สูงนัก ในปัจจุบันคนกลุ่มนี้ เกือบทั้งหมดพ้นช่วงวัยของการทำงานไปแล้ว เป็นช่วงวัยของการแสวงหาความสุขกับ เวลาที่เหลืออยู่ในโลกใบนี้ สามารถปล่อยวางหรือปลงกับเรื่องราวต่าง ๆ ของโลกอันสับสนวุ่นวาย ได้เกือบหมดแล้ว

2) กลุ่ม Generation B หรือ Baby Boomer (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489-2507) เป็นกลุ่มคนที่เกิดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สืบเนื่องจากการที่โลกสูญเสียประชากรเป็นจำนวนมาก ในสงคราม กำลังคนที่เป็นแรงงานในการผลิตสินค้าก็ขาดแคลน การฟื้นฟูประเทศ จำเป็นต้องอาศัย ปัจจัยการผลิตที่เป็นแรงงานจำนวนมาก ค่านิยมในสมัยนี้จึงนิยมให้แต่ละครอบครัวมีลูกมาก เพราะจะได้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยกันทำมาหากิน เด็กที่เกิดขึ้นมาในยุค Baby Boomer นี้จึงมักถูกสอนให้เป็นคนอดทน ขยันทำงาน มีความระมัดระวังสูง และมีนิสัยประหยัดอดออม เป็นอย่างมาก เพราะได้สัมผัสความยากลำบาก ความแร้นแค้นของครอบครัวในช่วงที่ผ่านมา

สิ่งเหล่านี้ปลูกฝังถ่ายทอดให้คนยุคนี้ไม่กลัวที่จะต้องทำงานหนัก คุณสมบัติเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการต่อสู้ฟันฝ่าเพื่อเริ่มต้นก่อร่างสร้างธุรกิจของตนเอง สำหรับประเทศไทยกลุ่มนี้จะมีลักษณะเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมกึ่งสมัยใหม่ เชื้อมั่นในตัวเอง มีประสบการณ์ทำงานสูง รักครอบครัว นิยมเข้าสังคม ใช้ชีวิตเรียบง่าย และมีอิทธิพลทางความคิด โดยมีอยู่เบื้องหลังการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม Generation อื่น (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

3) กลุ่ม Generation X หรือ Generation Xers หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Yuppie” (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508-2522) เป็นกลุ่มคนที่เกิดขึ้นมาในยุคที่โลกเข้าสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดดในทุกวงการ จึงมีความเป็นอยู่ที่สบายขึ้นกว่าเดิม ยุคนี้จะเป็นยุคที่หันกลับมาเน้นเรื่องคุณภาพประชากรมากขึ้น ลักษณะนิสัยโดยรวมของคน Generation X คือ เป็นคนที่ขยันทำงาน รักความก้าวหน้า ได้รับการอบรมความรู้ใหม่ที่คนก่อนยุคนี้ยังไม่มีโอกาสได้เรียน ไม่ได้ยึดติด ทุ่มเทหรือทำงานหนักเพื่อองค์กรเท่ากับคนกลุ่ม Generation B ด้วยเหตุผลที่ว่า องค์กรมีเป็นจำนวนมาก ข้อมูลข่าวสารด้านการงานก็เข้าถึงง่ายจากการพัฒนาด้านสื่อสารสนเทศกว่ายุคก่อน โอกาสที่จะแสวงหาองค์กรที่ให้ผลตอบแทนดีกว่าก็มีมากขึ้น และคนยุคนี้เห็นตัวอย่างของรุ่นพ่อแม่ที่ทำงานหนักมาก จนบางทีก็ไม่มีเวลาดูแลครอบครัวเท่าที่พวกเขาต้องการ หรือไม่มีเวลาสนใจสุขภาพของตนเอง Generation X เห็นบทเรียนเหล่านั้น จึงหันกลับมาสร้างสมดุลให้กับชีวิตมากขึ้น และมีความยืดหยุ่นต่อกฎ ระเบียบมากกว่ายุคก่อน สำหรับประเทศไทย กลุ่มนี้จะมีลักษณะไม่สู้งาน รักอิสระ ต้องการเป็นเจ้าของกิจการมากกว่าเป็นลูกจ้าง ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ไม่ชอบขึ้นตอน และกฎระเบียบ เปลี่ยนงานง่าย และสามารถใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

4) กลุ่ม Generation Y หรือบางคนเรียกกลุ่ม Millennial (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523-2540) เพราะเกิดช่วงยุคปี ค.ศ. 2000 กลุ่มนี้เกิดขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของโลกในเรื่องเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เด็กกลุ่มนี้ได้รับการดูแลจากครอบครัวอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุผลพ่อแม่มีการมีงานทำเป็นหลักฐานมั่นคง สามารถให้สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ลูกได้อย่างเต็มที่ ให้การศึกษาที่สูงเท่าที่เป็นไปได้ เด็กยุคนี้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว สามารถหาข้อมูลมาหักล้างคำสอนของพ่อแม่ หรือใครก็ตามได้อย่างทันที ทำให้ Generation Y ค่อนข้างมีความมั่นใจในตนเองสูงมาก และไม่ชอบอยู่ในกฎ หรือ ระเบียบที่เคร่งครัด ชอบการใช้ชีวิตแบบอิสระ ไม่ติดกับกรอบใด ๆ ทำให้เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นตัวของตัวเองสูงมาก ชอบให้คนเอาใจใส่ แต่ชอบทำงานที่ท้าทายความสามารถ อยากก้าวหน้าเร็ว ในขณะที่อายุน้อย เป้าหมายชีวิตไม่ใช่การเข้าทำงานในบริษัทขนาดใหญ่ที่มีความมั่นคง แต่พวกเขาหวังที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเองที่สามารถควบคุมดูแลได้ไม่ยากนักและที่สำคัญต้องสร้างความสุขให้กับตัวเอง สำหรับประเทศไทย กลุ่มนี้จะมีลักษณะความเป็นตัวของตัวเองสูง อดทนต่ำ อยากรู้ อยากเห็น ต้องการความยืดหยุ่น ทะเยอทะยานสูง สามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ชอบการเปลี่ยนแปลง กระตือรือร้น มองโลกในแง่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เคารพนับถือที่ตัวตนของคนมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ และมีความจงรักภักดีต่อองค์กรต่ำ ทำให้คนกลุ่มนี้มีอัตราการลาออกสูง (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

5) Generation Z (เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา) เป็นช่วงที่มีความสับสนวุ่นวายทั้งด้านสงคราม การเมือง ผู้ก่อการร้าย และยุคของความตกต่ำไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทำให้คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคม เด็กยุคนี้เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เสมอ จนถูกเรียนกว่าเป็นเด็กยุคดิจิทัล เป็นยุคที่เด็กทั่วโลกมีอะไรหลาย ๆ อย่างที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันได้ง่ายและรวดเร็ว เกิดการยอมรับและเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในเรื่องภาษาและเชื้อชาติ เกิดความคิดทัศนคติ พฤติกรรม ความต้องการ และลักษณะนิสัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกันกลับมีทักษะในการสื่อสารค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีพฤติกรรมการเรียนรู้และศึกษาทุกข้อสงสัยผ่านอินเทอร์เน็ตมากกว่าการพูดคุยกับคนรอบข้าง เด็กกลุ่มนี้เป็นมนุษย์ข้อมูลและสถิติ มีนิสัยติดโลกออนไลน์ ทำให้การรับข่าวสารเป็นไปอย่างทันท่วงที ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมคิดเร็วทำเร็ว ไม่ชอบการรอคอย ก่อนทำอะไรต้องหาข้อมูลออนไลน์ก่อนเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดให้มากที่สุด ต้องการคำอธิบายมาก ต้องมีเหตุผล ต้องรู้สึกเข้าใจกับทุกเรื่องในชีวิต ต้องการมีส่วนร่วมในครอบครัว ต้องการตัดสินใจชีวิตตนเอง มีความนึกฝันที่จะเป็นเจ้านายตนเอง นิยมทำงานตั้งแต่ยังเรียนไม่จบ ความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองควรได้รับการรับฟัง รวมทั้งชอบความโปร่งใส ความยืดหยุ่น ความมีอิสระ และการพึ่งพาตนเองในการทำงาน (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

ช่องว่างและความแตกต่างของความสนใจ

กันต์พงศ์ ทวีสุข (2561) ระบุให้เห็นถึงช่องว่างของความแตกต่างระหว่างความสนใจของผู้ใหญ่และเยาวชน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1) พื้นที่ โดยเมื่อพูดถึงพื้นที่ ผู้ใหญ่จะนึกถึงชุมชนทางกายภาพ เช่น ชุมชนบ้านหนองแสง ในขณะที่คนรุ่นใหม่จะนึกถึงกลุ่มคนที่สนใจเรื่องเดียวกัน เช่น กลุ่มนักร้อง กลุ่มศิลปิน กลุ่มนักเขียน

2) มุมมองต่อความดี ในขณะที่ผู้ใหญ่เชื่อในความดีวัดด้วยดี ความดีมีรูปแบบเดียวต้องเหมือนกัน กัน เช่น สู้บุญหรือไม่ว่า ชีวิตที่ดีมีวิถีที่สำเร็จรูป เยาวชนกลับตั้งคำถามต่อจริยธรรมและมายาคติที่สังคมสร้างขึ้น

3) การเรียนรู้ ผู้ใหญ่จะเน้นความรู้เท่าทันและกระบวนการเรียนรู้ด้วยท่าทีที่เชื่อว่าเยาวชนรู้ไม่ทัน จึงต้องมีผู้รู้มาสอน ในขณะที่เยาวชนตระหนักรู้ว่าตัวเองไม่สมบูรณ์แบบ อยากจะหาวิธีพัฒนาตนเองโดยเข้าถึงคำแนะนำต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

4) การเข้าใจอารมณ์ ผู้ใหญ่สนใจสุขภาพ ทำอย่างไรเราถึงจะมีความสุข ในขณะที่เยาวชนสนใจทุกภาวะ ทำอย่างไรจึงจะเข้าใจความทุกข์ และอยู่ร่วมกับอารมณ์ที่ซับซ้อนได้

ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดทางการเมือง

ฉาย บุญนาค (2562) ได้สะท้อนว่าสังคมไทยทุกวันนี้ “ความแตกต่างทางความคิด” โดยเฉพาะทัศนคติมุมมองการเมืองและการปกครอง ระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าจะสวนทางและขัดแย้งกันอย่างน่าใจหาย ด้วยความจริงที่ว่าผู้คนในสังคมแต่ละยุคสมัย ได้รับอิทธิพลจาก

“บริบททางสังคม” และ “ทางประวัติศาสตร์” ที่แตกต่าง เช่น คนในยุคหนึ่งที่เกิดและเติบโตขึ้นท่ามกลาง เหตุการณ์สำคัญอย่างสงครามโลก หรือยุคลัทธิคอมมิวนิสต์แพร่หลาย ก็จะมีทัศนคติแตกต่างออกไปจากคนที่เกิดในยุคที่ประเทศมีความมั่นคง และด้วยประสบการณ์ชีวิตที่ไม่เหมือนกันของแต่ละ Generation จึงส่งผลให้ความคิดและพฤติกรรมนั้นแตกต่างกันไป เช่น เด็กในวัย “Generation Z” หรือปลาย “Generation Y” ซึ่งอายุราว 18-23 ปี คือ กลุ่มที่เกิดมาพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกรอบด้าน เรียนรู้รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมแบบดิจิทัล เสพสื่อสาระและบันเทิงต่าง ๆ ผ่านโลกไร้สายและสังคมออนไลน์ ทำให้กลุ่มนี้เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างมากขึ้น และด้วยลักษณะที่มีความอดทนต่ำ ต้องการคำอธิบายมากขึ้น และต้องมีเหตุผลที่ชัดเจน จึงไม่น่าแปลกใจที่คนรุ่นใหม่ Generation Z และปลาย Generation Y นี้มักเรียกตนเองว่า “Liberal” หรือ “เสรีนิยม” กลุ่มนี้ส่วนมากมักอ้างถึงวาทกรรมเรื่องปรัชญาการเมืองหรือมุมมองทางโลกซึ่งตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค แต่ด้วยประสบการณ์ที่เพียงสาจึงมองสังคมเพียงไม่กี่มิติและลึมนึกถึงบริบทอื่น ๆ เช่นเรื่องจริยธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ ส่วนผู้ใหญ่กลุ่ม “Baby Boomer” ซึ่งเกิดมาในยุคบ้านเมืองเริ่มสงบสุขหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้ผ่านช่วงยุคลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังแพร่หลายในประเทศ ก็ถูกจัดกลุ่มลักษณะนิสัยที่เป็นพวกคนจริงจังและเคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี สู้งานอดทน หนักที่ต้ององค์กร ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของพลเมือง และมักถูกจัดเป็นพวก “อนุรักษนิยม” หรือ “Conservative” นี่คือการแตกต่างอย่างสุดขั้วของสอง Generation นี้

ในขณะที่ ไชยันต์ ไชยพร (2562) ได้อธิบายว่า สังคมตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างวัยของคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าสูงมาก ความสัมพันธ์ของคนเองก็ห่างเหินไปกว่าแต่ก่อน ซึ่งเป็นภาวะปกติของสังคมสมัยใหม่ที่ส่งผลกระทบในเชิงการเมือง โดยไม่ควรตระหนกหรือตกใจกับช่องว่างระหว่างวัยเนื่องเป็นเรื่องปกติของภาวะสมัยใหม่ (Modernity) ที่มีความขัดแย้ง เพราะโลกและสังคมเปลี่ยนแปลงเร็ว การเปลี่ยนแปลงเกิดเร็วขึ้นเรื่อย ๆ เร็วกว่าในอดีตหลายเท่าตัว ยิ่งไปกว่านั้นความขัดแย้งมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการเมือง โดยยกตัวอย่างในช่วงการเลือกตั้งที่ผ่านมามีตัวเร่งสำคัญ คือ พรรคการเมือง อย่างพรรคอนาคตใหม่ที่ต้องการเร่งขับเคลื่อนความแตกต่างให้ชัดเจนด้วยการชูประเด็นเรื่องคนรุ่นใหม่พร้อม ๆ กันนั้น พรรคพลังประชารัฐซึ่งเป็นพรรคคนรุ่นเก่าก็เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองทำให้เป็นเป้าในแง่ของการสืบทอดอำนาจจาก คสช. ทั้งนี้ “ความคิดทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามวัย หรือตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่เปลี่ยนไป”

“...อย่าตกใจกับช่องว่างระหว่างวัย มันเป็นมานานแล้วไม่ใช่หรือ เป็นเรื่องปกติของภาวะสมัยใหม่ (Modernity) มีความขัดแย้ง เพราะโลก สังคมมันเปลี่ยนแปลงเร็ว คนที่เก่งเทคโนโลยีวันนี้ อีกห้าเดือนอาจตกขอบวัน ถ้าตามไม่ทัน แล้วล้ามาอะไรกับคนที่อายุห่างกันมาก การเปลี่ยนแปลงมันเร็วขึ้นเรื่อย ๆ เร็วกว่าในอดีตหลายเท่าตัว ตอนนี้อายุห่างกันไม่ต้องมากก็พูดกันไม่รู้เรื่อง แต่จริง ๆ แล้ว ไม่เกลียดกันหรอก แต่อาจจะเบื่อหรือรำคาญเพราะพูดกันไม่รู้เรื่อง” อาจารย์ไชยันต์ตั้งข้อสังเกต ยิ่งไปกว่านั้น ความขัดแย้งของไทยมีความซับซ้อนมากขึ้นส่วนหนึ่งเพราะมีการเมืองเข้ามาเป็นตัวแปร...”

ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร (2562)

นอกจากนี้ กันต์พงศ์ ทวีสุข (2561) ได้อ้างถึงรายงาน The Generation Gap in American Politics ว่า กลุ่ม Millennials เป็นกลุ่มประชากรที่มีความเชื่อแบบเสรีนิยม (liberal) และเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เทียบกับกลุ่มประชากรทั้งหมดที่บรรลุนิติภาวะแล้ว โดยชุดข้อมูลนี้แบ่งประชากรเป็น 4 กลุ่มได้แก่ 1) Millennials (22-37 ปี), 2) Generation X (38-53 ปี), 3) Baby Boomers (54-72 ปี), และ 4) Silent Generation (73-90 ปี) พบว่า กลุ่ม Millennials มีแนวโน้มที่มีความเชื่อที่เปิดกว้างแบบเสรีนิยมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่ม Baby Boomers และ Silent Generation อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นมุมมองด้านผู้อพยพและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ (race) นโยบายต่างประเทศ ตลอดจนหน้าที่และการทำงานของรัฐบาล รายงานชุดนี้ยังได้เสนอข้อมูลเชิงสถิติที่ทำให้เห็นว่า ช่องว่างระหว่างช่วงวัยได้แบ่งแยกทัศนคติทางการเมืองในอเมริกาอย่างชัดเจนในหลายประเด็น

ตัวอย่างเช่น การแต่งงานเพศเดียวกัน ได้รับการสนับสนุนโดยกลุ่ม Millennials มากที่สุด (ร้อยละ 73) ตามด้วย Generation X (ร้อยละ 65) Baby Boomer (ร้อยละ 56) และ Silent Generation (ร้อยละ 41)

กลุ่ม Millennials ร้อยละ 52 เห็นด้วยว่า การเหยียดสีผิวเป็นอุปสรรคหลักที่ทำให้คนผิวดำไม่สามารถมีความก้าวหน้าในชีวิตได้ เทียบกับร้อยละ 40 ของ Generation X ร้อยละ 36 ของ Baby Boomer และร้อยละ 28 ของ Silent Generation

เช่นเดียวกัน กลุ่ม Millennials ร้อยละ 67 เห็นด้วยว่ารัฐบาลสหรัฐมีหน้าที่จัดประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้กับคนอเมริกันทุกคน เทียบกับร้อยละ 58 ของ Generation X ร้อยละ 57 ของ Baby Boomers และร้อยละ 52 ของ Silent Generation กลุ่ม Millennials ร้อยละ 71 เห็นด้วยว่าการใช้กฎหมายควรถูกกฎหมาย เทียบกับร้อยละ 66 ของ Generation X ร้อยละ 56 ของ Baby Boomers และร้อยละ 35 ของ Silent Generation

สำหรับมุมมองต่อผู้อพยพ ในขณะที่ร้อยละ 79 ของ Millennials เห็นด้วยว่าผู้อพยพทำให้ประเทศแข็งแกร่งขึ้นด้วยการทำงานหนักและศักยภาพของพวกเขา ร้อยละ 66 ของ Generation X ร้อยละ 56 ของ Baby Boomer และร้อยละ 47 ของ Silent Generation เท่านั้นที่เห็นด้วย

มุมมองด้านการทูตและทหาร ร้อยละ 77 ของ Millennials เห็นด้วยว่าการทูตที่ดี (ดีกว่าการมีกองทัพที่แข็งแกร่ง) เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการรักษาความสงบ

ในมุมมองด้านศาสนาและศีลธรรม ร้อยละ 62 ของ Silent Generation เห็นว่าศาสนาและความศรัทธาต่อพระเจ้าจำเป็นสำหรับการเข้าถึงคุณค่าและศีลธรรมอันดี เทียบกับร้อยละ 49 ของ Baby Boomer ร้อยละ 43 ของ Generation X และร้อยละ 29 ของ Millennials

ความหลากหลายของประชากรรุ่นใหม่อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความแตกต่างนี้ จำนวนประชากรผิวสีและต่างเชื้อชาติที่เพิ่มสูงขึ้นในคนรุ่นใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 40 ของ Millennials เป็นบุคคลผิวสี ในขณะที่ร้อยละ 79 ของ Silent Generation เป็นคนผิวขาว

แนวคิดของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2556) สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2548) และอมร รักษาสัตย์ (2544) เสนอว่า การนำหลักวัฒนธรรมชุมชนมาใช้เป็นแนวทางการปลูกฝังค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนได้ส่วนการศึกษาวิจัยของ อรรพรรณ สว่างอารมณ์ (2563) พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่นนี้ มีความแตกต่างกัน ในแง่ที่ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของ Generation Y และ Generation Z มีหลายพฤติกรรม ที่เป็นสัญญาณอันดีว่ามีแนวโน้มที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วมนี้ มีการพัฒนาไปในทิศทางที่เข้าใกล้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) มากกว่า Baby Boomer และ Generation Y ซึ่งหลายคนยังคงไม่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และมีความเบื่อหน่ายในประเด็นทางการเมือง ต่างจาก Generation Y และ Generation Z ที่มีความสนใจประเด็นการเมืองมากขึ้น กล่าวที่จะแสดงความคิดเห็น ในที่สาธารณะ พูดคุยแลกเปลี่ยนกับทุกคนและพร้อมที่จะสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีทางการเมืองในประเทศไทยสอดคล้องกับ การศึกษาของ กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ (2563) ที่กล่าวถึงการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ในประเทศไทย พบว่า การตื่นตัวของคนรุ่นใหม่หรือนักกิจกรรมทางการเมือง เพื่อส่งเสริม ประชาธิปไตยในการต่อต้านวงจรอุบาทว์ทางการเมือง เป็นการส่งเสริมและรักษาเพื่อยึดมั่น ในหลักการ “ประชาธิปไตย” โดยให้ความสำคัญในเรื่องของความเท่าเทียม จึงได้มีการแสดงออก ทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอนุรักษ์นิยมหรือเสรีนิยม หรือชาวยุโรป จะยังสามารถอยู่ใน แนวทางเดียวกันได้ เพียงแค่ยึดมั่นในกติกากลางที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย พร้อมทั้งไม่ใช้อำนาจ ในการลิดรอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชนภายในประเทศ และวิทยากร เชียงกูล (2552) ที่กล่าวเสริมว่า การศึกษาในยุคปัจจุบันจะช่วยสร้างความเท่าเทียมให้กับคนรุ่นใหม่ตามแนวคิด จิตวิทยาวัยรุ่น

สำหรับแนวคิดของ Solomon (2009) ที่กล่าวว่า จากการที่ Generation Y ส่วนใหญ่ มีความสนใจกิจกรรมทางการเมืองอยู่มาก วัฒนธรรมทางการเมืองของ Generation Y จึงมีรูปแบบ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม อันเกิดจากการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ถัดมา คือ สถาบันการศึกษาและการประกอบอาชีพที่ช่วยเพิ่ม การรับรู้ทางการเมืองพร้อม ๆ กับการเลือกรับสื่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่หลากหลาย ส่งผลให้ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของ Generation Y นี้ มีการพัฒนาขึ้นจากในอดีต จนใกล้เข้าสู่ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในอนาคตอันใกล้นี้ได้ วัฒนธรรมทางการเมืองของ Generation Z สรุปได้ว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง เกิดจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นหลัก เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ การรับข้อมูลข่าวสารล้วนเกิดขึ้นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ และการกล่อมเกลาของ Generation Z อย่างมาก และ Gabriel & Sidney (1965) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้และอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองนั้นจะเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจ ต่อระบบการเมืองเป็นเบื้องต้น เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบการเมืองส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้วจะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึก แล้วความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเป็นได้ ทั้งความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จากนั้นจะพัฒนาเป็นความเชื่อ และนำไปสู่

การใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจว่ามีบทบาทอย่างไร หรือไม่ ต่อระบบการเมืองซึ่งเป็นผลจากการประเมินค่าของระบบการเมืองในขั้นสุดท้าย และ Yooptrot (2013) ที่ศึกษาพบว่าแต่ละ Generation มีลักษณะของค่านิยม ความคิด และทัศนคติในหลายๆ ด้านแตกต่างกัน โดยลักษณะของ Generation X มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบการบังคับให้อยู่ในกรอบความเชื่อใดก็ตามที่ตนไม่เห็นด้วย รักอิสระและเสรีภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละรุ่นมีทั้งความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน โดยกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง Baby Boomer และ Generation Y ได้รับอิทธิพลจากสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญต่างจาก Generation X ที่เกิดจากคนรุ่นเดียวกัน กลุ่มเพื่อน และญาติพี่น้องที่อยู่ในช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน ขณะที่ Generation Z เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์เป็นหลักมากกว่าเกิดจากสถาบันครอบครัว หรือคนรอบข้าง อย่างไรก็ตามแม้ว่าทั้ง 4 รุ่นจะมีความแตกต่างกันในปัจจัยที่สำคัญ แต่ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนี้ คือ เทคโนโลยีการสื่อสารบนโลกออนไลน์ ที่เข้ามามีอิทธิพลกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของคนทุกรุ่นอย่างมาก แต่ละคนมีการเลือกใช้มากน้อยต่างกันไปตามความสนใจ โดย Generation Z เป็นกลุ่มคนที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารบนโลกออนไลน์ในการสร้างกระบวนการนี้มากที่สุด

ตัวอย่างสถานการณ์การเมืองที่สะท้อนความต่างระหว่างคนสองวัย

ตัวอย่างสถานการณ์การเมืองที่สะท้อนช่องว่างระหว่างวัย กรณี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ตกเป็นเป้าการวิพากษ์วิจารณ์ของคนรุ่นใหม่หลังหลุดคำพูดในงานสัมมนา การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยในภาคการเกษตร เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมามีเด็กรุ่นใหม่ของประเทศไทยต้องมารับจ้างทำงาน ทำให้ครอบครัวไม่อบอุ่น ความสัมพันธ์ห่างเหิน ยิ่งไปกว่านั้น นายกรัฐมนตรียังกล่าวด้วยว่า คนรุ่นใหม่มีปัญหาที่จิตสำนึก โดยเฉพาะในเรื่องอุดมการณ์ความรักชาติที่ระบบการศึกษาไม่ได้สอน เน้นสอนแต่วิชาการ ทำให้เยาวชนเติบโตมาแบบไม่มีกรอบคิดลึกซึ้ง คิดแต่อะไรที่ฉาบฉวย เช่น มีเงินมาก ๆ ทำอาชีพสบาย ๆ เป็นต้น กระแสวิพากษ์วิจารณ์นายกรัฐมนตรีสืบเนื่องจากทัศนคติดังกล่าวแพร่สะพัดในโลกออนไลน์ จนทำให้โฆษกรัฐบาลต้องออกมาชี้แจงว่านายกรัฐมนตรีไม่ได้มีเจตนาสื่อความหมายเชิงลบถึงเยาวชน แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงคือการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากสังคมเกษตรสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้สภาพครอบครัวไทยกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว และด้วยระบบทุนนิยม ก็ส่งผลให้ประชาชนต้องทำงานให้เต็มที่ ดังนั้นความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ห่างเหินกันมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่ คือผลจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เด็กรุ่นใหม่ต้องดิ้นรนและหารายได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการต่าง ๆ (ไชยันต์ ไชยพร, 2562)

จากกรณีดังกล่าว ไชยันต์ ไชยพร (2562) ชี้ว่า “ความรักชาติ” ในบริบทที่มีการอ้างถึงในคำพูดของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความไม่ชัดเจนและย้อนแย้ง เพราะในขณะที่กล่าวถึงความรักชาติ แต่ขณะนี้ไทยเองก็รับการลงทุนจากต่างชาติ และมีนโยบายเศรษฐกิจที่พึ่งพาต่างชาติจำนวนมาก เช่น โครงการอีอีซี ที่ไม่รู้ว่าจะแรงงานไทยจะได้เข้าไปทำมากน้อยเพราะเน้นใช้เอไอและงานระดับวิศวกรรม โอกาสที่แรงงานไทยจะได้ประโยชน์น่าจะไม่มีสูงนัก เพราะเกณฑ์โรงงานที่ตั้งไว้ค่อนข้างสูงมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคือชาตินิยมของไทยมันกินไม่ได้ โดยยกตัวอย่างนโยบาย

ของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ที่เห็นว่า America First คือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความปลอดภัยต่าง ๆ ของคนอเมริกันต้องมาก่อน มันกินได้ แต่ชาตินิยมของเราไม่มีความชัดเจนว่าจะไปในทิศทางไหน เรามีการอดคิดอดตีตี แต่ไม่ได้วางเป้าหมายให้เยาวชนเห็น เพราะถ้าเขาเห็นว่า เขาได้ประโยชน์ เขาก็จะรักชาติโดยปริยาย”

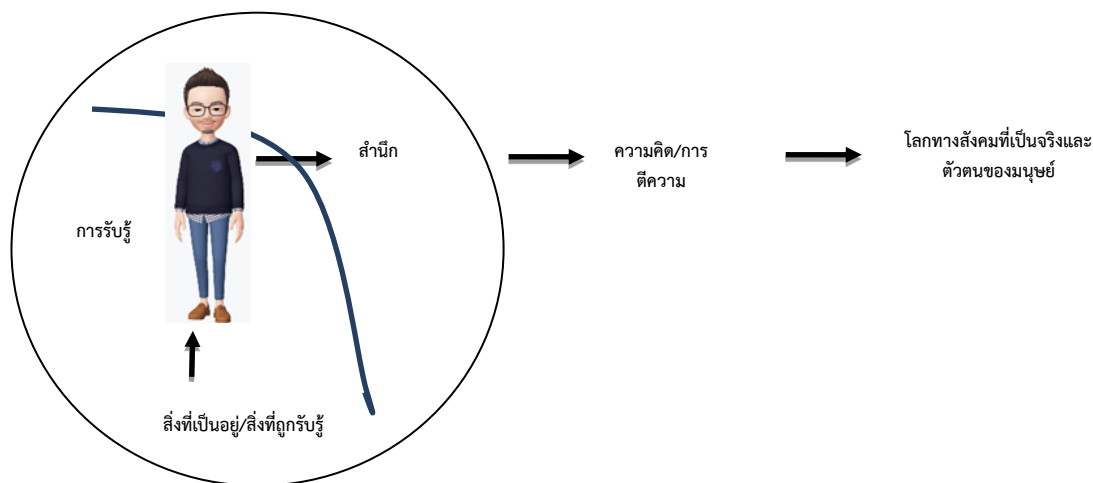
ยิ่งไปกว่านั้น เป็นไปได้ว่าความไม่เข้าใจเด็กรุ่นใหม่ของนายรัฐมนตรีที่นำไปสู่กระแสวิพากษ์วิจารณ์ในโลกออนไลน์มีที่มาจากพื้นฐานของการเป็นทหารของนายรัฐมนตรีซึ่งจะมีกรอบคิดชัดเจน เคร่งครัด และยากที่จะเข้าใจปรากฏการณ์นอกเหนือไปจากเรื่องของความมั่นคง ในขณะเดียวกัน องค์กรทหารในประเทศไทยก็ไม่ได้ถูกมองในภาพลักษณ์ชาตินิยมเชิงบวกในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เพราะที่ผ่านมาสังคมไทยมีความขัดแย้งทางการเมืองที่มีผู้มีส่วนได้เสีย มีการชุมนุมประท้วงและความรุนแรงช่วงวิกฤติ โดยเฉพาะการขึ้นมาดำรงตำแหน่งของนายรัฐมนตรี และการบริหารประเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลทหาร “คนในองค์กรทหารจะเอากรอบในองค์กรตัวเองมาครอบคนนอกเขาไม่ได้ เราไม่เหมือนสหรัฐ ที่ประชาชนเขามองทหารเป็นผู้รักษาเสรีภาพ เป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตยโลก แต่ของไทยเราไม่ได้มองอย่างนั้น ชาตินิยมมันเสียเองไปเลย คนรุ่นใหม่เขาก็ไม่ชอบ มองว่าพอพูดถึงเรื่องนี้ก็นึกถึงหน้าลุงตุ๋”

2. การวิเคราะห์กรณีศึกษาด้วยทฤษฎีทางสังคมต่างสำนักคิด

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองที่สะท้อนถึงช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยดังกล่าว ในที่นี้จะเลือกใช้ทฤษฎีทางสังคมจาก 2 สำนักคิดเพื่ออธิบาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สำนักปรากฏการณ์วิทยา

สำนักปรากฏการณ์วิทยา เชื่อว่าความรู้เกิดจากการตระหนักแนในการดำรงอยู่ของสิ่งหนึ่งซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส และมนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วยพลังทางสังคม เชื่อว่าความรู้ที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดจากผู้อื่นและสังคม เป็นความรู้ที่ไม่ได้รับรู้โดยตรง ฉะนั้นมนุษย์ควรรับรู้โลกและสังคมด้วยตนเอง และสละทิ้งประสบการณ์ที่ผ่านผู้อื่น กล่าวคือ รับรู้ปรากฏการณ์สำนึกค่านิยม โลกทัศน์เฉพาะจากการได้สัมผัสกับโลกโดยตรง และเมื่อมนุษย์มีประสบการณ์ตรงในสิ่งต่าง ๆ แล้ว มนุษย์ก็จะให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านั้น (และโลก) ตามการรับรู้ของตน **พฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์จึงเป็นผลจากวิธีการที่มนุษย์ให้ความหมายแก่โลก** จะเห็นว่ามนุษย์สร้างโลกทางสังคม (social world) ด้วยตนเอง ความรู้ของมนุษย์จึงเกิดจากการสร้างโลกทางสังคมจากการสร้างความหมายให้แก่การกระทำของตนเองและผู้อื่น ความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสำนึก (consciousness) ของบุคคล แล้วเชื่อมโยงเข้ากับความคิดและการกระทำ ลักษณะสำคัญของมนุษย์คือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2557) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การรับรู้ความเป็นจริงและโลกสังคมที่เป็นจริงของมนุษย์ในแนวปรากฏการณ์วิทยา
ที่มา: สุภากร จันทวนิช (2557)

เมื่อใช้ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยาอธิบายกรณีศึกษา พบว่า ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยในประเด็นการเมือง เกิดจากการรับรู้ที่ต่างกัน ด้วยข้อมูลความรู้และระยะเวลาของการรับรู้ที่ต่างกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมและการกระทำหรือการแสดงออกทางการเมืองแตกต่างกันอย่างชัดเจน อาทิ สำนึกที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งคนรุ่นก่อนจะเติบโตมากับการปลูกฝังและถ่ายทอดรวมทั้งสัมผัสกับพระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณของพระบรมวงศานุวงศ์ในการช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตอยู่ยุคสมัยที่ผ่านมา ความรู้จึงเกิดจากการตระหนักในการดำรงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะแต่ละ Generation ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

2.2 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม เป็นการศึกษาการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการศึกษา วิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaptation) ของสังคม สังคมอยู่ในลักษณะเป็นพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขหลักเป็นองค์ประกอบกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวไว้ 3 ประการ คือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม (นิยพรรณ วรณศิริ, 2540)

ทั้งนี้เมื่อใช้ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาอธิบายกรณีศึกษา พบว่า ช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยในประเด็นการเมือง เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกันของคนในแต่ละยุคแต่ละ Generation โดยเฉพาะเทคโนโลยี ทำให้การปรับตัวของคนแต่ละ Generation แสดงออกแตกต่างกัน

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ทฤษฎีทางสังคมจากทั้ง 2 สำนักคิด อธิบายให้เห็นช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยในมุมที่แตกต่างกัน แต่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยาเน้นอธิบายถึงการรับรู้และให้ความหมายกับความจริงตามความตีความ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ ความรู้ วุฒิภาวะของผู้ที่ให้ความหมาย ในขณะที่ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเน้นอธิบายถึงสภาพแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และตีความเพื่อให้ความหมายของมุมมองทางการเมืองและการปกครอง โดยคำอธิบายจากทั้งสองทฤษฎีได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีซึ่งมีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยสังคมจะตอบรับและปรับตัวเพื่อให้อยู่ในจุดที่สมดุลที่สุดทั้งทางความคิดและการใช้ชีวิตหรือแสดงออกทางการเมือง

ทฤษฎีทางสังคมจากทั้ง 2 สำนักคิดมุ่งอธิบายสาเหตุหรือที่มาของช่องว่างและความแตกต่างทางความคิดของคนสองวัยมากกว่า ในขณะที่หากจะเลือกวิเคราะห์สถานการณ์ของความขัดแย้งและการปรับตัวเพื่อไปสู่จุดที่เหมาะสมทางการเมือง อาจใช้ทฤษฎีขัดแย้ง (conflict theory) รวมทั้งทฤษฎีปริวรรต (exchange theory) เพื่อพิจารณาข้อแลกเปลี่ยนทางการเมือง หากจะพิจารณารูปแบบการแสดงออกและความพยายามในการสื่อสารหรือส่งความหมายความต้องการของกลุ่ม อาจเลือกใช้ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันโดยใช้สัญลักษณ์ (symbolic interactionism) ถ้าต้องการอธิบายเป้าหมายปลายทางของข้อเรียกร้อง ก็สามารถใช้ทฤษฎีทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (structural-functional theory) เพื่อทำความเข้าใจกับข้อเรียกร้อง 3 ข้อที่กลุ่มผู้ชุมนุมเห็นต่างจากรัฐบาลซึ่งเป็นการแสดงออกของคนต่างวัยในระบอบการเมืองเดียวกัน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงความสมดุลของการอยู่ร่วมกันในความต่างของความคิดทางการเมืองจากคนแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ หากสังคมไทยต้องการคลายความกังวลต่อปรากฏการณ์ที่ทำลายกระบวนการประชาธิปไตยของประเทศนี้ ที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งและความแตกแยกจนยากที่จะแก้ไข ควรมีการถอดบทเรียน กระบวนการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและการยอมรับความเห็นต่างทางความคิดเกี่ยวกับประเด็นการเมืองของคนแต่ละช่วงวัย อันจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง การเรียนรู้ถึงบทเรียนความเสียหายจากการประท้วง และการใช้ความรุนแรงจากอดีตที่ผ่านมา เพื่อการเรียนรู้และหาทางป้องกันความขัดแย้งในอนาคต

บรรณานุกรม

- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยยุทธศาสตร์*, 11(1), 91-103.
- กันต์พงศ์ ทวีสุข. (2561). ช่องว่างระหว่างวัยทางการเมือง. สืบค้นจาก <http://www.kanpongt.com/blog/gengapinpolitics/>
- จามะรี เชียงทอง. (2549). *สังคมวิทยาการพัฒน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ฉาย บุญนา. (2562). ช่องว่างระหว่างวัย อีกหนึ่งภารกิจที่ รบ.ประยุทธ์ 2 ห้ามมองข้าม. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647770>

- ไชยันต์ ไชยพร. (2562). ช่องว่างทางการเมืองระหว่างวัย. สืบค้นจาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/24101/>
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์.
- นภดล นพรัตน์. (2563). *Generation Gap (ช่องว่างระหว่างวัย ความเข้าใจที่แตกต่าง)*. สืบค้นจาก <https://acrosswork.co.th/2018/10/generation-gap>
- นิภา วิริยะพิพัฒน์. (2559). บทบาทของ HRM: การจัดการช่องว่างระหว่างวัยในองค์กร. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(2), 73-88.
- นิยพรณ วรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2563). เปิดโผรายชื่อดังดาวเด่นมีอบนักศึกษารุ่นขึ้นปราชัย 19-20 กันยายนนี้. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/politics/news-523999>
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พรี้นท์ (1991) จำกัด.
- วรวรรณ ธาราภูมิ. (2563). ความคาดหวังกับความจริงเรื่องมีอบ 19 ก.ย. 63. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=1450051196>
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). *จิตวิทยาวัยรุ่น: ก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาศักยภาพด้านบวก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- สุภากร จันทวานิช. (2557). *ทฤษฎีสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พรี้นท์ (1991) จำกัด.
- สมบัติ อารังธวงค์. (2548). *การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อมร รักษาสัตย์. (2544). *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). *การเมืองของพลเมืองสู่สหัสวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- อรรณ สว่างอารมณ์. (2563). การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น:กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพัฒนาสังคม*, 23(1), 163-180.
- Gabriel A. Almond & Sidney V. (1965). *Political Culture and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- Solomon, R.M. (2009). *Consumer behavior: buying, having and being* (9th ed.). Upper SaddleRiver, NJ: Pearson Prentice Hall.
- The Bangkok Insight Editorial Team. (2020). *ข้อเรียกร้องชุมนุม 19 กันยายน*. Retrieved from <https://www.thebangkokinsight.com/437943/>
- Yooprot. T. (2013). Effect of Work Values on Organizational Citizenship Behavior Among the Generations. *Journal of Business Administration, Thammasart University*, 36(138), 40-62.